

Τάσος Ανθουλιάς

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Από τους πρώτους κατοίκους της
ως το 2023 μ.Χ.

Μια προσπάθεια να παρουσιαστεί η ιστορία της Τουρκίας
με πολύ απλά κείμενα και χαρακτηριστικές εικόνες
ώστε να γίνει αντιληπτή η εξέλιξη της πραγματικότητας
και ο εντοπισμός βασικών στοιχείων και αλλαγών.

Η Τουρκία είναι διηπειρωτική χώρα που βρίσκεται στην Ευρασία και συγκεκριμένα ανάμεσα στον Εύξεινο Πόντο και τη Μεσόγειο Θάλασσα. Η Θάλασσα του Μαρμαρά, ο Βόσπορος και ο Ελλήσποντος (που συναποτελούν τα τούρκικα στενά) οριοθετούν το σύνορο μεταξύ Ευρώπης και Ασίας καθιστώντας τη χώρα σταυροδρόμι

των δύο ηπείρων και σημαντικής γεωστρατηγικής σημασίας. Έχει πληθυσμό 85 εκατομμυρίων. Πρωτεύουσα και δεύτερη μεγαλύτερη πόλη είναι η Άγκυρα ενώ μεγαλύτερη πόλη είναι η Κωνσταντινούπολη.

Η ανθρώπινη κατοίκηση στην Ανατολία χρονολογείται από την Παλαιολιθική εποχή. Αντικείμενα της παλαιολιθικής εποχής έχουν βρεθεί διάσπαρτα στην Ανατολία και πολλά στεγάζονται σήμερα στο Μουσείο των Πολιτισμών της Ανατολίας στην Άγκυρα.

Το Γκεμπεκλί Τεπέ είναι η θέση στην οποία βρέθηκε το παλαιότερο κτίσμα χτισμένο από άνθρωπο, ένας ναός που χρονολογείται γύρω στο 10.000 π.Χ.

Το Νεβαλί Τσορί ήταν ένας νεολιθικός οικισμός ο οποίος βρέθηκε στο μέσο του Ευφράτη, στη Σανλιούρφα. Το άγαλμα του ανθρώπου της Σανλιούρφας χρονολογείται γύρω στο 9000 π.Χ., χρονολογούμενο έτσι στην προκεραμική φάση της νεολιθικής εποχής. Ο άνθρωπος της Σανλιούρφας είναι το παλαιότερο φυσικού μεγέθους άγαλμα ανθρώπου στο κόσμο.

Το Τσαταλχογιούκ είναι ένας πολύ μεγάλος νεολιθικός και χαλκολιθικός οικισμός στην Ανατολία, ο οποίος υπήρχε περίπου από το 7500 π.Χ. έως το 5700 π.Χ. Είναι η μεγαλύτερη και καλύτερα διατηρημένη πόλη της νεολιθικής εποχής που έχει βρεθεί ως τις μέρες μας.

Ο οικισμός της Τροίας άρχισε να κατοικείται κατά τη διάρκεια της Νεολιθικής Εποχής και συνέχισε η κατοίκησή της και κατά την Εποχή του Σιδήρου.

Ο πολιτισμός της χαλκοκρατίας άρχισε να εμφανίζεται στην Ανατολία στα μέσα της 1ης χιλιετίας με τους Χετταίους. Μετά την πτώση των Χετταίων, τα νέα ελληνικά κράτη της Φρυγίας και της Λυδίας συμπλήρωσαν το κενό εξουσίας που υπήρχε στην περιοχή, καθώς ο ελληνικός αιγαιακός πολιτισμός άρχισε να ακμάζει.

Οι Σάρδεις ήταν αρχαία μικρασιατική πόλη στη Λυδία, της οποίας υπήρξε και πρωτεύουσα. Η θέση της ήταν τέτοια ώστε να αποτελεί σημαντικό συγκοινωνιακό κόμβο δρόμων που οδηγούσαν προς όλες τις κατευθύνσεις της Μ. Ασίας και πήγαιναν προς την Αρμενία, τη Μεσοποταμία, την Περσία. Η πρώτη δυναστεία που βασίλεψε στις Σάρδεις ήταν η δυναστεία των Ηρακλειδών, όπως μας πληροφορεί ο Ηρόδοτος. Μέχρι τα μέσα περίπου του 6ου αι. π.Χ. οι Σάρδεις και το Λυδικό κράτος γενικά πέρασαν περίοδο μεγάλης ακμής.

Ακολούθως οι Σάρδεις κυριεύθηκαν από τους Πέρσες και κατέστησαν το κέντρο της Σατραπείας της Λυδίας υπό την Περσική Αυτοκρατορία.

Το 499 π.Χ., στη διάρκεια της Ιωνικής επανάστασης, η πόλη πυρπολήθηκε και τότε καταστράφηκε ο περίφημος Ναός της Κυβέλης. Τότε καταστράφηκαν και τα περσικά ιερά των Σάρδεων και για να εκδικηθούν οι Πέρσες την Αθήνα που υποκίνησε την επανάσταση έκαψαν αργότερα τα οικοδομήματα της Ακρόπολης των Αθηνών.

Το 334 π.Χ. οι Σάρδεις παραδόθηκαν στον Μέγα Αλέξανδρο και αναδείχθηκαν σε σημαίνουσα ελληνική πόλη της Αυτοκρατορίας του καθ' όλη την ελληνιστική περίοδο. Στη διάρκεια των ελληνιστικών χρόνων οι Σάρδεις πήραν τελείως ελληνικό χαρακτήρα. Στη διάρκεια της βασιλείας του Μ. Αλεξάνδρου, άρχισε να χτίζεται στις Σάρδεις ο ναός της Αφροδίτης.

Μετά τον θάνατο του Αλεξάνδρου το 323 π.Χ., η Ανατολία στη συνέχεια χωρίστηκε σε ορισμένα μικρά ελληνιστικά βασίλεια, τα οποία έγιναν όλα μέρος της Ρωμαϊκής Δημοκρατίας στα μέσα του 1ου αιώνα π.Χ. Η διαδικασία του ελληνισμού που ξεκίνησε με την κατάκτηση του Αλεξάνδρου επιταχύνθηκε υπό τη ρωμαϊκή κυριαρχία και στους πρώτους αιώνες μ.Χ. οι τοπικές γλώσσες και πολιτισμοί της Ανατολίας είχαν εκλείψει και αντικαταστάθηκαν σε μεγάλο βαθμό από την αρχαία ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό.

Ο Ρωμαϊκός έλεγχος της Ανατολίας ενισχύθηκε με προσέγγιση από τη Ρώμη. Στις αρχές του 4ου αιώνα μ.Χ. ο Μέγας Κωνσταντίνος ίδρυσε ένα νέο διοικητικό κέντρο στην Κωνσταντινούπολη και στα τέλη του 4ου αιώνα η ρωμαϊκή αυτοκρατορία χωρίστηκε σε δύο μέρη. Το ανατολικό τμήμα με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη ήταν η Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Για την ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας δείτε το αρχείο:

<https://www.helidoni.info/HistByzantium.pdf>

Οι Σελτζούκοι Τούρκοι ήταν μία μουσουλμανική Σουνιτική δυναστεία των Τούρκων. Επικράτησε από τον 11ο ως τον 14ο αιώνα. Οι Σελτζούκοι ίδρυσαν το Σουλτανάτο των Σελτζούκων που εκτεινόταν από τη Μικρά Ασία μέχρι την Περσία, το οποίο ήταν και ο στόχος της Α΄ Σταυροφορίας. Οι Σελτζούκοι κατάγονταν από Τουρκικά φύλα της Κεντρικής Ασίας. Όταν

έφτασαν στην Περσία, οι Σελτζούκοι υιοθέτησαν τον Περσικό τρόπο ζωής, τον πολιτισμό, ακόμη και τη γλώσσα.

Η πρώτη πρωτεύουσα του Οθωμανικού κράτους ήταν στην Προύσα από το 1326. Η Αδριανούπολη κατακτήθηκε το 1361 και έγινε πρωτεύουσα. Αφού επεκτάθηκαν στα Βαλκάνια και στην Ανατολία κατά τη διάρκεια των επόμενων δεκαετιών, το 1453 οι Οθωμανοί ολοκλήρωσαν την κατάκτηση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας καταλαμβάνοντας την πρωτεύουσά της, την Κωνσταντινούπολη, κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Μωάμεθ Β΄. Η Κωνσταντινούπολη έγινε η νέα πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας.

Η Οθωμανική Αυτοκρατορία συνέχισε να επεκτείνεται στη Μικρά Ασία, την Κεντρική Ευρώπη, τον Καύκασο, τη Βόρεια και Ανατολική Αφρική, τα νησιά της Μεσογείου, τη Μεγάλη Συρία, τη Μεσοποταμία και την Αραβική χερσόνησο έως τον 17ο αιώνα. Η δύναμη και το κύρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έφτασαν στο απόγειο τους τον 16ο και 17ο αιώνα, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς.

Για την περίοδο της Τουρκοκρατίας στην Ελλάδα δείτε το αρχείο:

<https://www.helidoni.info/TurkishRule.pdf>

Η Οθωμανική αυτοκρατορία βρισκόταν συχνά σε ένοπλη αντιπαράθεση με την Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία όταν οι Τούρκοι προωθούνταν προς την Κεντρική Ευρώπη μέσω της κατάκτησης των Βαλκανίων. Επιπλέον, οι Οθωμανοί βρίσκονταν συχνά σε πόλεμο με την Περσία για εδαφικές διαφορές.

Στη θάλασσα η αυτοκρατορία συγκρούστηκε με τον Ιερό Σύνδεσμο που αποτελείτο από την Ισπανία των Αψβούργων, τη Δημοκρατία της Βενετίας και τους Ιππότες του Αγίου Ιωάννη. Η ναυτική σύγκρουση των Τούρκων με τους δυτικούς ήταν για τον έλεγχο της Μεσογείου.

Κατά τη διάρκεια του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, η Οθωμανική Αυτοκρατορία συνέχισε να χάνει τα εδάφη της, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, της Αλγερίας, της Τυνησίας, της Λιβύης.

Η Ελλάδα επαναστάτησε το 1821. Μπορείτε να δείτε την Ιστορία της Ελλάδας από το 1800 ως το 1950 στο αρχείο:

<https://www.helidoni.info/HistHellas.pdf>

Μεγάλο μέρος των Βαλκανίων χάθηκε στους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913. Η Ανατολία παρέμεινε ένα μωσαϊκό εθνοτήτων μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα. Οι κάτοικοί της ήταν Τούρκοι, Αρμένιοι, Ασσύριοι, Κούρδοι, Έλληνες, Γάλλοι και Ιταλοί.

Η Οθωμανική Αυτοκρατορία εισήλθε στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1914–1918) και τελικά ηττήθηκε. Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Οθωμανική Αυτοκρατορία διαιρέθηκε σε πολλά νέα κράτη και διάφορες περιοχές πέρασαν στους Βρετανούς και στους Γάλλους. Το 1915 ξεκίνησε η γενοκτονία των Αρμενίων (φωτογραφία).

Η κατάληψη ορισμένων περιοχών της χώρας από τους Συμμάχους στον απόηχο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου οδήγησε στην ίδρυση του τουρκικού εθνικού κινήματος. Υπό την ηγεσία του Μουσταφά Κεμάλ, ενός στρατιωτικού διοικητή που είχε διακριθεί, διεξήχθη ο Τουρκικός Πόλεμος της Ανεξαρτησίας. Μέχρι τις 18 Σεπτεμβρίου 1922, οι στρατοί κατοχής εκδιώχθηκαν. Την 1η Νοεμβρίου, το νεοϊδρυθέν κοινοβούλιο κατήργησε επίσημα το Σουλτανάτο, τερματίζοντας την οθωμανική εποχή της τουρκικής ιστορίας.

Η Συνθήκη της Λωζάνης της 24ης Ιουλίου 1923 οδήγησε στην διεθνή αναγνώριση της «Τουρκικής Δημοκρατίας» ως διαδόχου κράτους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η Τουρκική Δημοκρατία ανακηρύχθηκε στις 29 Οκτωβρίου 1923 στην Άγκυρα. Ο Μουσταφά Κεμάλ έγινε ο πρώτος Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας και στη συνέχεια εισήγαγε πολλές ριζικές μεταρρυθμίσεις με στόχο την ίδρυση μιας νέας κοσμικής δημοκρατίας από τα απομεινάρια του οθωμανικού παρελθόντος της.

Το οθωμανικό φέσι καταργήθηκε, οι γυναίκες απέκτησαν πολιτικά δικαιώματα και υιοθετήθηκε το λατινικό αλφάβητο. Σύμφωνα με τον Νόμο περί Επώνυμων, το τουρκικό κοινοβούλιο χάρισε στον Μουσταφά Κεμάλ το τιμητικό επώνυμο «Ατατούρκ» (Πατέρας των Τούρκων) το 1934. Στη φωτογραφία ο Κεμάλ παρουσιάζει το νέο τουρκικό αλφάβητο.

Η Τουρκία ήταν ουδέτερη στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1939–45). Οι Τούρκοι ηγέτες συζήτησαν με τον Ρούσβελτ και τον Τσόρτσιλ στη Διάσκεψη του Καΐρου τον Νοέμβριο του 1943 και υποσχέθηκαν να μπουν στον πόλεμο. Τον Φεβρουάριο του 1945 η Τουρκία κήρυξε τον πόλεμο στη Γερμανία και στην Ιαπωνία, μια

συμβολική κίνηση που επέτρεψε στην Τουρκία να ενταχθεί στα Ηνωμένα Έθνη.

Το 1945 υιοθετήθηκε πολυκομματική δημοκρατία. Αφού συμμετείχε στο πόλεμο της Κορέας ως σύμμαχος του ΟΗΕ, η Τουρκία εντάχθηκε στο ΝΑΤΟ το 1952, για να εξασφαλίσει τη μη επέκταση των Σοβιετικών στη Μεσόγειο. Στρατιωτικά πραξικοπήματα έλαβαν χώρα το 1960 και το 1971.

Μετά από μια δεκαετία διακοινοτικής βίας στο νησί της Κύπρου και το ελληνικό στρατιωτικό πραξικόπημα του Ιουλίου 1974, το οποίο ανέτρεψε τον εκλεγμένο ηγέτη

Μακάριο και εγκατέστησε τον Νίκο Σαμψών ως δικτάτορα, η Τουρκία εισέβαλε στην Κυπριακή Δημοκρατία το 1974. Εννέα χρόνια αργότερα ιδρύθηκε η Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου (ΤΔΒΚ) που μόνο η Τουρκία αναγνωρίζει.

Τον Αύγουστο του 2014, ο τότε πρωθυπουργός Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν κέρδισε τις πρώτες άμεσες προεδρικές εκλογές στην Τουρκία. Τον Ιούλιο του 2016 έγινε απόπειρα πραξικοπήματος. Ορισμένες στρατιωτικές μονάδες επιχείρησαν να αναλάβουν την εξουσία χωρίς επιτυχία. Από τότε έχουν ακολουθήσει εκκαθαρίσεις σε πολλούς τομείς του δημόσιου βίου και των κρατικών υπηρεσιών. Ειδικά μετά τις διαδηλώσεις στο πάρκο Γκεζί το 2013 και την απόπειρα πραξικοπήματος το 2016, παρατηρείται μια στροφή στον αυταρχισμό στην Τουρκία. Το 2018 και το 2023 ο Ερντογάν ξαναπήρε την πλειοψηφία των εδρών και επανεξελέγη.